

Vəkillərin davranış qaydaları haqqında

ƏSASNAMƏ

Azərbaycan Respublikası Vəkillər Kollegiyası üzvlərinin Konfransı tərəfindən 28.12.2020-ci il tarixdə qəbul olunmuşdur.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 61-ci maddəsində hər kəsin yüksək keyfiyyətli hüquqi yardım almaq və hər kəsin səlahiyyətli dövlət orqanı tərəfindən tutulduğu, həbsə alındığı, cinayət törədilməsində ittiham olunduğu andan müdafiəçinin köməyindən istifadə etmək hüququ təsbit edilmişdir.

Həmçinin, "Vəkillər və vəkillik fəaliyyəti haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda vəkillik fəaliyyətinin və vəkillərin əsas vəzifələri öz əksini tapmışdır.

Qanunun aliliyinə hörmətin aşılınması və hüquqi yardımın keyfiyyətinin yüksəldilməsi baxımından vəkilin davranışı xüsusi əhəmiyyət kəsb etdiyindən vəkillərin peşə davranışı standartları ən yüksək tələblərə cavab verməlidir. Vəkil yalnız qanunun yol verdiyi həddə ona həvalə olunmuş tapşırıqları vicdanla yerinə yetirmir, həmçinin ədalət mühakiməsinin maraqlarına xidmət etməklə həm ona etimad göstərən şəxslərin hüquq və azadlıqlarını müdafiə edir, həm də ona müraciət edən şəxslərin məsləhətçisinə çevrilir.

Demokratik cəmiyyətdə vəkilin peşə davranışı qaydalarına əməl etməsi qanunun aliliyinin əsas şərtlərindən biridir və "Vəkillərin davranış qaydaları haqqında" Əsasnamə (bundan sonra – Əsasnamə) bu şərtin təmin olunması niyyəti ilə qəbul olunmuşdur.

1. Ümumi müddəalar

1.1. Bu Əsasnamədə əks olunmuş qaydalar vəkillik fəaliyyətini həyata keçirən bütün şəxslərə şamil edilir.

1.2. Hər bir vəkil qanunun aliliyi, müstəqillik, demokratizm, humanizm, ədalət, aşkarlıq, konfidensiallıq prinsiplərini, insan hüquqlarını və davranış qaydalarını rəhbər tutaraq, bu Əsasnamənin müddəalarına əməl etməyə borcludur.

1.3. Hər bir vəkil, vəkil andına sadıq qalmalı, peşə fəaliyyətində və peşə fəaliyyətindən kənar davranışında bu Əsasnamənin müddəalarını rəhbər tutmalıdır. Vəkilin peşə fəaliyyətindən kənar fəaliyyəti vəkilliyin nüfuzuna xələl gətirməməlidir.

1.4. Bu Əsasnamənin məqsədləri aşağıdakılardan ibarətdir:

1.4.1. vəkillərin nüfuzunun artırılması və ona olan etimadın yüksəldilməsi;

1.4.2. vəkil qurumları və vəkillərin fəaliyyətində səmərəliliyin artırılması;

1.4.3. fiziki və hüquqi şəxslərə göstərilən hüquqi yardımın keyfiyyətinin yüksəldilməsi.

1.5. Vəkillərin davranışı "Vəkillər və vəkillik fəaliyyəti haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu, vəkilin fəaliyyətini tənzimləyən digər normativ-hüquqi aktlar, Vəkillər Kollegiyasının Nizamnaməsi və bu Əsasnamə ilə tənzimlənir.

2. Davranış qaydaları

2.1. Vəkilin müstəqilliyi - Vəkillər müstəqildirlər və yalnız qanunun tələblərinə tabedirlər. Peşə fəaliyyətinin həyata keçirilməsi ilə əlaqədar vəkilin tam şəkildə müstəqil olması əsas şərtidir. Vəkil onun müstəqilliyinə xələl gətirə biləcək bütün hərəkətlərdən çəkinməli və öz peşəsinin nüfuzunu digər maraqlardan üstün tutmalıdır.

2.2. Vicdanlı davranış - Vəkil öz peşə borcunu yerinə yetirərkən dürüstlük və ləyaqətlik nümayiş etdirməli, yalan danışmamalı, hədə-qorxu gəlməməli, təhdid etməməli, digər şəxslərin ağır maddi və sair vəziyyətindən yararlanmamalı, öz peşə və şəxsi məqsədlərinə çatmaq üçün digər qanunsuz vasitələrdən istifadə etməməlidir. Şəxsin, cəmiyyətin və dövlətin maraqları naminə vəkil öz vəzifələrini səmərəli yerinə yetirməyə borcludur. Vəkil peşə fəaliyyətini həyata keçirməklə bağlı hər bir şəxs üçün vicdanlılıq nümunəsi olmalıdır. Vəkil hər hansı şəxsə hüquq pozuntusunun törədilməsi istiqamətində yazılı və ya şifahi məsləhətlər verməməli və onu digər qanunsuz hərəkətlərə sövq etməməlidir. Peşə fəaliyyətini həyata keçirərkən vəkil qanunvericiliyə və bu Əsasnamənin tələblərinə zidd vasitə və üsullardan istifadə edə bilməz.

2.3. Peşəkarlıq və fərdi məsuliyyətin artırılması - Vəkil öz fəaliyyətini Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə müəyyən olunmuş hüquq və vəzifələri çərçivəsində və yüksək peşəkarlıq səviyyəsində yerinə yetirməyə borcludur. Vəkil öz davranışı və peşəkar fəaliyyəti ilə cəmiyyətin vəkilliyə olan inamını artırmalıdır.

2.4. Loyallıq - Vəkil peşə fəaliyyətini həyata keçirərkən və ya peşə fəaliyyətindən kənar davranışında vəkilliyin nüfuzunu aşağı sala biləcək hərəkətlərə yol verməməlidir. Vəkil qanunvericilikdə vəkillik fəaliyyəti ilə bağlı nəzərdə tutulmuş məhdudiyətlərə əməl etməli, başqa vəkillərin fəaliyyəti ilə əlaqədar (qanunsuz fəaliyyət istisna olmaqla) tənqidi ictimai mülahizələrdən, çıxışlardan və onların fəaliyyətinə ictimai qiymət verilməsindən çəkinməlidir.

2.5. İctimai etimad - Vəkil vəkillik peşəsinin nüfuzunu artırmağa və möhkəmləndirməyə borcludur. Vəkil davranış qaydalarının onun tərəfindən pozulmasının nəticələrini aradan qaldırmağa, o cümlədən ictimai etimadın bərpası üçün tədbirlər görməyə borcludur. Vəkil çıxışlarında və yazışmalarında həqiqəti təhrif etməməlidir.

2.6. Konfidensiallıq - Vəkil hüquqi yardım göstərilməsi ilə əlaqədar əldə etdiyi məlumatların konfidensiallığını təmin etməlidir. Məlumatların konfidensiallığının təmin edilməsi müddətlə məhdudlaşdırılmır. Vəkil hüquqi yardımın göstərilməsinə cəlb etdiyi şəxslərdən konfidensiallıqla bağlı öhdəliklərə riayət edilməsini tələb etməlidir. Vəkil peşə fəaliyyəti ilə əlaqədar əldə etdiyi məlumatlardan həyata keçirdiyi hüquqi yardıma aidiyyəti olmayan məqsədlər üçün istifadə edə bilməz.

2.7. Hüquq, azadlıq və qanuni maraqlara, şərəf, ləyaqət və işgüzar nüfuza hörmət - Vəkillərin fəaliyyəti hər bir şəxsin hüquq, azadlıq və qanuni maraqlarının təmin olunmasına və müdafiəsinə xidmət etməlidir. Vəkil insanların hüquq və azadlıqlarını, qanuni maraqlarını pozan, onların şərəf, ləyaqət və işgüzar nüfuzunu ləkələyə biləcək hərəkətlərə (və ya hərəkətsizliyə) yol verməməlidir. Vəkil hüquqi şəxslərin işgüzar nüfuzuna hörmətlə yanaşmalı və onların işgüzar nüfuzunu ləkələyə biləcək və qanuni maraqlarını pozan hərəkətlərə (və ya hərəkətsizliyə) yol verməməlidir.

2.8. Mədəni davranış - Vəkil peşə fəaliyyətini həyata keçirərkən və peşə fəaliyyətindən kənar bütün şəxslərlə münasibətdə mədəni, nəzakətli, diqqətli və səbirli olmalıdır.

2.9. Qərəzsizlik - Vəkil, öz vəzifələrini yerinə yetirərkən, hər hansı şəxsin irqinə, etnik mənsubiyyətinə, dininə, dilinə, cinsinə, mənşəyinə, əmlak vəziyyətinə, qulluq mövqeyinə, əqidəsinə, siyasi partiyalara, həmkarlar ittifaqlarına və digər ictimai birliklərə mənsubiyyətinə görə üstünlüyünə və ya belə üstünlüyün əldə edilməsi üçün şəraitin yaradılmasına yol verməməlidir.

2.10. Maddi və qeyri-maddi nemətlərin, imtiyazların və ya güzəştlərin əldə edilməsinə yol verilməməsi - Peşə fəaliyyətini həyata keçirməklə bağlı vəkillərin, qanuna zidd olaraq, maddi və qeyri-maddi nemətlər, imtiyazlar və ya güzəştlər əldə etməyə yönəlmiş hərəkət (hərəkətsizlik) etməsi qadağandır.

2.11. İctimai və siyasi fəaliyyət - Vəkilin ictimai və ya siyasi fəaliyyəti, yaxud ictimai və ya siyasi birliyə mənsubiyyəti, onun öz vəzifələrini qərəzsiz yerinə yetirdiyinə şübhə doğurmamalıdır.

2.12. Vəkilin öz fəaliyyətinin təbliği - Vəkil bu Əsasnamənin tələblərinə zidd olmayaraq öz peşə fəaliyyətini təbliğ edə bilər. Vəkilin öz fəaliyyətini təbliğ etməsi reklam xarakteri daşımamalıdır. Vəkilin fəaliyyətinin təbliği dövrü nəşrlərdə, bələdçilərdə, informasiya bülletenlərində, televiziya və radio kanallarında və sosial şəbəkələrdə həyata keçirilə bilər. Vəkil fəaliyyətini təbliğ edərkən özünün hüquqi yardım göstərməsi ilə bağlı ibtidai araşdırmaya, məhkəmə proseslərinə və digər işlərə istinadlar edə, vəkilə müraciət etmiş şəxslərə hər hansı prosessual hərəkətlərin uğurla nəticələnəcəyi barədə fikir yaradacaq bəyanatlar verə bilməz. Vəkilin öz fəaliyyətinin təbliği ilə bağlı məlumatlar obyektiv, həqiqəti əks etdirən, aydın və başa düşülən olmalı və vəkil hüquqi yardım üçün potensial müraciət edənləri çaşdırmamalıdır. Vəkilin fəaliyyətinin təbliği ilə əlaqədar materiallar elə tərtib olunmalıdır ki, vəkilin və Vəkillər Kollegiyasının nüfuzuna xələl gətirməsin. Əgər vəkil özünün xəbəri olmadan bu Əsasnamənin tələbinə zidd şəkildə onun fəaliyyətinin təbliği hallarını görərsə, dərhal bu fəaliyyətin qarşısının alınmasına çalışmalı və görülmüş tədbir barədə Vəkillərin İntizam Komissiyasına xəbər verməlidir. Əsasnamənin bu bəndi vəkil qurumlarının fəaliyyətlərinin təbliği məsələlərinə də tətbiq olunur.

2.13. İctimailik - Vəkil zərurət yarandıqda konfidensiallıq və digər əsas peşə prinsiplərinə zidd olmayaraq göstərdiyi hüquqi yardımlarla əlaqədar ictimaiyyəti düzgün məlumatlandırmaq öhdəliyi daşıyır. Vəkil həyata keçirədiyi hüquqi yardımla əlaqədar olaraq yayılması qanunvericiliklə qadağan edilən və ya qapalı keçirilən məhkəmə proseslərində əldə etdiyi, o cümlədən vəkil sirtini təşkil edən məlumatları ictimailəşdirməməlidir. Vəkil mənafeyi təmsil edilən və ya müdafiə edilən şəxsin icazəsi olmadan hüquqi yardımın göstərilməsi ilə əlaqədar vəkilə məlum olan faktları və sənədləri, eləcə də mənəviyyata, demokratik cəmiyyətdə ictimai qaydaya və ya dövlət təhlükəsizliyinə ziyan vura bilən, həmçinin yetkinlik yaşına çatmayanların mənafeləri və ya tərəflərin şəxsi və ailə həyatının müdafiəsi tələb edərsə, belə məlumatları ictimailəşdirməməlidir. Vəkil kütləvi informasiya vasitələrində, sosial şəbəkələrdə və ictimai yerlərdə vəkilliyyətin nüfuzunu ləkələyən, Vəkillər Kollegiyasının orqanlarının qərarları barədə cəmiyyətdə yanlış təsəvvürlər yarada bilən hərəkətlərdən və ictimai çıxışlardan, təhqir və böhtan xarakterli məlumatların yayılmasından çəkinməlidir. Vəkil kütləvi informasiya vasitələrində, sosial şəbəkələrdə və kütləvi çıxışlarda dövlət, qeyri-dövlət və onların vəzifəli şəxsləri barəsində əsassız, böhtan xarakterli məlumatların yayılmasına yol verməməli və həmin şəxslərə qarşı qeyri-etik ifadələr işlətməməli və davranışlara yol verməməlidir.

2.14. Vəkillik fəaliyyəti ilə bir araya sığmayan fəaliyyət - Vəkil öz peşə borcunun müstəqil surətdə yerinə yetirilməsinə, həmçinin ədalət mühakiməsinin lazımı qaydada həyata keçirilməsinin təmin edilməsinə mane olan fəaliyyətdən çəkinməlidir.

3. Vəkilin ona müraciət etmiş şəxslərlə münasibətləri

3.1. Vəkil müqavilə əsasında və ya qanunla müəyyən olunmuş qaydada dövlət hesabına hüquqi yardım göstərir.

3.2. Müraciət etmiş şəxsin müqavilə şərtləri əsasında vəkilə həvalə edilmiş tapşırığı qabaqcadan xəbərdarlıq etmədən məhdudlaşdırması və ya geri götürməsinə vəkil tərəfindən əsassız olaraq etiraz oluna və hər hansı bir maneçilik törədilə bilməz.

3.3. Vəkil ona tapşırıq verən, müraciət edən şəxsin kimliyini, hüquqi şəxsin adından çıxış edən şəxsin səlahiyyətlərini aydınlaşdırmalıdır.

3.4. Vəkil hüquqi yardım göstərdiyi şəxsi vicdanla və əzmlə təmsil etməli və məsləhətlər verməlidir. Vəkil ona etibar olunmuş işin gedişatı və icrası ilə bağlı hüquqi yardım göstərdiyi şəxsi mütəmadi olaraq məlumatlandırmalıdır.

3.5. Vəkilin hüquqi yardım göstərdiyi şəxslərlə qarşılıqlı münasibətləri vəkilin dürüst və ədalətli olmasına dəlalət edən etimad üzərində qurulmalıdır. Vəkil göstərdiyi hüquqi yardımın nəticəsi ilə əlaqədar vəd verməməlidir.

3.6. Vəkil müraciət edən şəxsə başqa vəkili tövsiyə etməsi müqabilində həmin vəkildən və ya hər hansı üçüncü şəxsdən xidmət haqqı və ya digər ödəniş tələb edə və ya ala bilməz.

3.7. Vəkil onun hüquqi yardım göstərilməsi üçün müraciət edən şəxsə tövsiyə olunması müqabilində heç kimə xidmət haqqı və ya hər hansı digər ödəniş ödəyə bilməz.

3.8. Eyni işlə bağlı müraciət edən şəxslərin qanuni mənafeləri arasında ziddiyyət olduğu halda vəkil həmin işlə əlaqədar iki və daha artıq şəxsi təmsil edə bilməz.

3.9. Vəkil mənafeyi təmsil edilənin mənafeyinə zidd olan şəxslərə həmin iş üzrə hüquqi yardım göstərsə və ya əvvəllər belə yardım göstərmişsə, o, həmin işin icrasından imtina etməlidir.

3.10. Vəkil göstərdiyi hüquqi yardımını ən sərfəli və səmərəli vasitələrlə həyata keçirməyə çalışmalı və istənilən mərhələdə hüquqi yardım göstərdiyi şəxsə mübahisələrin alternativ həlli yolları ilə bağlı məlumatlandırmalıdır.

3.11. Vəkil, ona müraciət etmiş şəxsi digər vasitələrdən istifadə etməklə daha əlverişli hüquqi yardımdan yararlana bilməsi imkanları barədə məlumatlandırmalıdır.

4. Vəkilin məhkəmə və digər orqanlarla münasibətləri

4.1. Məhkəmələrdə, ibtidai istintaq və təhqiqat orqanlarında və digər dövlət qurumlarında öz peşə borcunu yerinə yetirən vəkil həmin məhkəmələrdə, ibtidai istintaq və təhqiqat orqanlarında və digər dövlət qurumlarında tələb olunan davranış qaydalarına riayət etməlidir.

4.2. Məhkəmə icraatının ədalətli həyata keçirilməsi üçün vəkil qanuna uyğun davranış nümayiş etdirməlidir.

4.3. Vəkil məhkəməyə, ibtidai istintaq və təhqiqat orqanına və digər proses iştirakçılarna qarşı hörmət və nəzakətlə davranmaqla hüquqi yardım göstərdiyi şəxsin maraqlarını şərəflə, ləyaqətlə müdafiə etməli və bu zaman özünün və digər şəxslərin maraqlarını üstün tutmamalıdır.

4.4. Vəkil heç vaxt məhkəməyə, ibtidai istintaq və təhqiqat orqanına bilərəkdən yanlış və ya çaşdırıcı məlumat verməməlidir.

4.5. Vəkil qabaqcadan müəyyən olunmuş məhkəmə iclasında, ibtidai istintaq və təhqiqat orqanlarında keçirilən istintaq hərəkətlərində vaxtında iştirak etməli, üzürlü səbəb və əsas olmadan məhkəmə proseslərinin və istintaq hərəkətlərini süni şəkildə uzadılmasına səbəb olmamalıdır.

4.6. Vəkil qabaqcadan müəyyən olunmuş məhkəmə iclasında, ibtidai istintaq və təhqiqat orqanlarında keçirilən istintaq hərəkətlərində üzürlü səbəbdən iştirak edə bilmədikdə bu barədə həmin qurumlara əvvəlcədən məlumat verməlidir.

4.7. Vəkil məhkəmə iclaslarında xüsusi geyimdə iştirak etməlidir.

5. Vəkillər arasında münasibətlər

5.1. Vəkilə müraciət etmiş şəxsin maraqları nəzərə alınmaqla, vəkillər arasında etimada və əməkdaşlığa əsaslanan münasibətlərin olması zəruridir. Bu, heç bir halda vəkilliyyənin maraqlarının vəkilə müraciət etmiş şəxsin maraqlarından üstün tutulmasına əsas vermir.

5.2. Vəkil öz həmkarlarının şəxsi və ailə həyatı, maliyyə vəziyyəti, onun etnik mənsubiyyəti, mənşəyi və sair bu kimi məlumatları öz təmsil etdiyi şəxslə müzakirə etməməlidir.

5.3. Vəkil həmkarlarına münasibətdə hörmətlə davranmalı, onların şərəf və ləyaqətini alçalda biləcək hərəkətlərə və kobud rəftara yol verməməlidir.

6. Vəkilin peşə hazırlığı və məsuliyyəti

6.1. Vəkil peşəkar bilik və bacarıqlarını daim inkişaf etdirməlidir.

6.2. Hər bir vəkil öz köməkçisinin bilik və bacarıqlarının artırılmasına daima səy göstərməlidir.

6.3. Vəkil peşə hazırlığının və ixtisasının artırılması məqsədi ilə təşkil edilən təlimlərdə, seminarlarda, konfranslarda və digər tədbirlərdə mütəmadi olaraq iştirak etməlidirlər.

6.4. Bu Əsasnamədə qeyd olunan davranış qaydalarının pozulması vəkilin intizam məsuliyyətinə cəlb edilməsi üçün əsasdır.